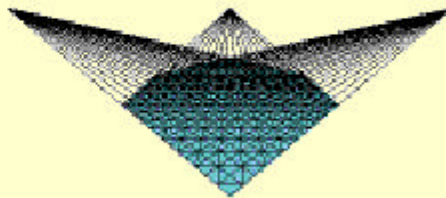

Nummer 22, juni 2004

Bijzonder: De muntpers van Daniël de Blicck
Geboeid door het Zeeuwse slavernijverleden
Overlijdensakten 1941-1950 in de studiezaal
Nieuw in Zeeland in Beeld
Adres en openingstijden

BIJZONDER:

De muntpers van Daniël de Blicck

De Staten van Zeeland besloten in 1670 om munten voortaan mechanisch te vervaardigen - tot dan toe werden alle munten met de hand geslagen. Daniël de Blicck, schilder en architect in Middelburg, kreeg de opdracht een serie tekeningen te maken van de benodigde muntmachines. De Blicck was goed op de hoogte van de laatste ontwikkelingen, hij kende de apparatuur van de munt in Parijs en had voor de Hollandse munt in Dordrecht een serie van achttien tekeningen gemaakt - deze serie is tot nu toe niet teruggevonden. De bouw van de muntmachines in Middelburg kende net als in andere plaatsen problemen en De Blicck, die toezicht hield, maakte voor reparaties en onderdelen verschillende reizen naar Antwerpen, Rotterdam en Den Haag.

Deze tekening komt uit een album met acht bladen en heeft het onderschrift: *7: de Maniere hoe dat gelt geschrouft wert, connen op een dach 55000 dobbelstuijvers, ende 22000 Rixdaelders schrouwen, ofte munten.*

Daniël de Blicck (ca. 1602-1673), *Het persen van geld*, 1671.
 Tekening, grafiet, pen in bruin, grijs gewassen, 35x21,5 cm.
 ZA, Zel.III. III 1027-8

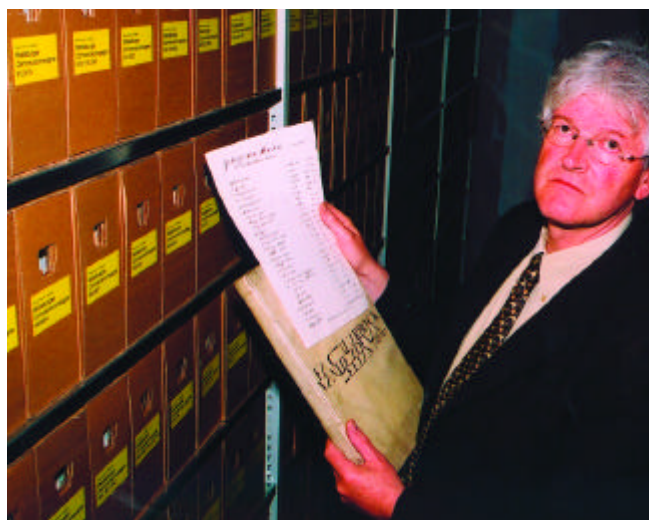

Geboeid door het Zeeuwse slavernijverleden

Het Zeeuwse slavernijverleden is het onderwerp van de tentoonstelling die vanaf 3 juli te zien is in het Zeeuws Archief. Centraal staat de Middelburgsche Commerce Compagnie (MCC), een handelsmaatschappij en rederij die zich vooral met de slavenhandel bezighield, en waarvan het Zeeuws Archief de archieven beheert.

Roelof Koops is als directeur van het Zeeuws Archief en bestuurslid van de Stichting Zeeuws Slavernijverleden van dichtbij betrokken bij het onderwerp slavernij. Hij vertelt over de 'zwarte' en de 'witte' kant van het slavernijverleden, de rol van Zeeland en de tentoonstelling in het Zeeuws Archief.

Roelof Koops, directeur van het Zeeuws Archief, in het depot, waar de archieven van de Middelburgsche Commerce Compagnie worden bewaard.

Waarom in 2004-2005 een jaar van het Zeeuwse slavernijverleden?

UNESCO heeft het jaar 2004 uitgeroepen tot Jaar van de Slavernij. Het slavernijverleden heeft twee kanten: een 'zwarte' en een 'witte'. Heel lang leek het alsof de zwarte en de witte kant aparte geschiedenissen waren. Maar ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Na de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 trokken veel Surinamers en Antillianen naar Nederland. Mede daardoor is er in Nederland steeds meer aandacht gekomen voor de geschiedenis van de slavernij. Aan witte zijde is er veel wetenschappelijk onderzoek verricht naar slavernij en de slavenhandel. Maar de onderzoeksgegevens zijn eigenlijk nooit bewerkt voor het grote publiek. Dat komt mede doordat zowel aan witte als aan zwarte zijde met enige schroom en schaamte tegen dit beladen verleden wordt aangekeken. In geschiedenisboeken wordt weinig aandacht aan het onderwerp besteed: slavenhandel valt niet onder de heldendaden waarop de blanke mensen trots kunnen zijn. Veel nazaten van slaven hebben moeite met wat hun voorouders in het verleden is aangedaan.

In 1999 is het Landelijk Platform Slavernijverleden opgericht, waarin zowel blanken als zwarten zitting hebben. Dat heeft uiteindelijk geresulteerd in de oprichting van een nationaal slavernijmonument en een kenniscentrum voor de slavernijgeschiedenis, het NiNsee.

Zeeland heeft ook een rol gespeeld in het slavernijverleden. Dat is bij het grote publiek nauwelijks bekend. Onder het motto 'Doorbreek de stilte' is in Zeeland de Stichting Zeeuws Slavernijverleden opgericht. De doelstelling is: het gedeelde verleden samen herkennen, erkennen en verwerken om de slavernijgeschiedenis die plaats te geven in de maatschappij en in de geschiedenisboeken die recht doet aan de gebeurtenissen. Van 1 juli 2004 tot 1 juli 2005 proberen zoveel mogelijk organisaties, zowel wit als zwart, de stilte rondom het Zeeuwse slavernijverleden te doorbreken met activiteiten variërend van drama, tentoonstellingen, muziek tot een monument.

Inkoop van Slaaven

Voor deede Onderstaende goederen

5 p ^s , Annebassen	à 44 fl.	2, 15, -
5 p ^s Corraet	à 35 fl.	2, 15, -
27 p ^s Blauw guinees	à 211 ² / ₃ fl.	285, 13, -
17 p ^s Rode Gield	à 195 ² / ₃ fl.	166, 5, -
122 p ^s Slaap laachend	à 47 fl.	108, 16, -
16 p ^s Lemeriabbe	à 10 ¹ / ₂ fl.	168, -
58 lb geel de graal	à 2 fl.	20, 4, -
16 dozijn Rode hagt musjes	à 22 fl.	17, 12, -
6 dozijn slooten N ^o 4	à 1 ¹ / ₂ p ^s	13, 10, -
660 lb Couris	à 16 ¹ / ₃ fl.	604, 12, -
60 lb Spaense Nepten	à 12 ¹ / ₂ fl.	26, 12, -
101 dozijn pokhoide musjes	à 19 - fl.	95, 19, -
443 lb koperse ketels	à 12 ¹ / ₁₀ fl.	69, 10, -
25 lb O ^o - taetjen	à 12 ¹ / ₁₀ fl.	15, 5, 8
350 lb Armingen	à 10 ¹ / ₃ fl.	286, -
2 p ^s Copere slaaven	à 15 ¹ / ₄ fl.	6, 2, -
2 Vaatjes smeer	à 18 ¹ / ₂ p ^s	44, 8, -
19 slaaven yreen	à 34 ¹ / ₄ fl.	33, -
77 p ^s geween met ronee slooten	à 71 fl.	270, 8, -
125 p ^s Villo met 1 ^e platte villo	à 15 ¹ / ₂ fl.	471, 17, -
2 p ^s Curlyns	à 60 ¹ / ₂ fl.	6, 11, -
2 p ^s syn geween	à 11 fl.	22, -
5 Coppel pistoolen	à 11 fl.	55, -

Lijst van producten waarmee de
Middelburgse slavenhandelaren in 1732
slaven kochten in Angola.
ZA, Archief MCC, inv.nr 574

Geboeid door het Zeeuwse slavernijverleden is te zien van 3 juli 2004 tot en met 8 januari 2005 tijdens de reguliere openingstijden van het Zeeuws Archief. De toegang is gratis.

Voor jongeren en scholen heeft het Zeeuws Archief een gelijknamige speurtocht ontwikkeld. Deze voert langs plaatsen in Middelburg die herinneren aan het Zeeuwse slavernijverleden.
Prijs: €2,50.

Waarom een Zeeuws slavernijmonument?

Naast Amsterdam/Holland heeft Zeeland zich in het verleden met verve op de slavenhandel gestort. Dit is in Zeeland zó bepalend geweest dat men vond dat er, behalve het nationale monument in Amsterdam, ook een herdenkingsmonument in Middelburg moest komen. De bedoeling is dat er op het pleintje vóór Balans 17 een monument komt waar men kan stilstaan bij het verleden. Hier was namelijk het voormalige pakhuis en commerciehuis van de Middelburgsche Commercie Compagnie, het stond tegenover het abdijcomplex, waar de Staten van Zeeland (het provinciebestuur) zitting hielden. Overigens had de provincie Zeeland zelfs enkele jaren Suriname in eigendom voordat het aan de West-Indische Compagnie (WIC) werd verkocht. Het monument zal onthuld worden aan het eind van het Zeeuwse Slavernij-jaar in 2005.

Hebben Zeeuwen slavenbloed aan hun handen?

De huidige Zeeuwen hebben geen slavenbloed aan hun handen. De Zeeuwen, voornamelijk Vlissingers en Middelburgers, die zich in de zeventiende en achttiende eeuw met deze handel hebben ingelaten, hebben dat wel. Maar je kunt de huidige Zeeuwen niet verantwoordelijk stellen voor de daden van hun voorvaders. De huidige Zeeuwen zijn wél verantwoordelijk voor de manier waarop ze met hun verleden, hun geschiedenis omgaan.

Zijn de monumenten van Middelburg en Vlissingen besmet?

Er zijn ongetwijfeld huizen gebouwd en verbouwd die gedeeltelijk zijn betaald met winsten uit de slavenhandel, maar je kunt niet stellen dat er 'besmette' monumenten zijn.

Hoe is de verhouding tussen de Zeeuwse slavenhandel en die van anderen?

In Zeeland was de slavenhandel voor Vlissingen belangrijker dan voor Middelburg. Tussen 1621-1730 had de WIC het alleenrecht op de slavenhandel tussen Afrika en Zuid-Amerika. Ook de Kamer Zeeland van de WIC, waarin zowel Middelburgse als Vlissingse kooplieden samenwerkten, hield zich volop met slavenhandel bezig. Toen de WIC in 1730 het alleenrecht op de slavenhandel verloor, hebben veel kooplieden uit Middelburg en Vlissingen zich buiten de WIC om op de slavenhandel gestort. De Middelburgse kooplieden verenigden zich binnen de MCC en de Vlissingse kooplieden handelden veelal individueel of in kleine gelegenhedencombinaties. Omdat het archief van de MCC vrijwel geheel bewaard is gebleven en er van de Vlissingse slavenhandel geen schriftelijk neerslag is overgeleverd, lijkt het alsof het Middelburgse aandeel in de slavenhandel groter was dan dat van de Vlissingse kooplieden, maar in werkelijkheid is dat andersom.

In de transatlantische handel zijn in totaal circa negen miljoen slaven verscheept, waarvan ongeveer 550.000 door Nederland. De Zeeuwen (WIC, MCC en individuele handelaren) hebben circa 180.000 slaven verscheept. Van het totale aantal verscheepte slaven is twee procent verscheept door Zeeuwen.

Was er in Zeeland slavernij?

De West-Europese maatschappij kende na de Middeleeuwen geen slavernij. Dat is bijzonder in een periode waarin in andere werelddelen wel slavernij voorkwam. Dus ook in Zeeland werden geen slaven gehouden.

Zijn er nooit slaven geweest in Zeeland?

In 1596 kwam een op de Portugezen buitgemaakt schip met ongeveer honderd Afrikaanse slaven de haven van Middelburg binnenvaren. De Rotterdamse schipper wilde de slaven verkopen, maar de burgemeester van Middelburg en de Staten van Zeeland verboden dat. In de Nederlanden bestond geen slavernij. De dominees moesten van de kansel afkondigen dat de slaven zouden worden vrijgelaten en dat de bevolking ze desgewenst in dienst kon nemen. Een aantal Afrikanen is in Middelburg overleden. Wat er precies met de overige Afrikanen is gebeurd, wordt nu onderzocht.

Waarom een tentoonstelling over slavernij in het Zeeuws Archief?

Het Zeeuws Archief draagt met de tentoonstelling bij aan het door de UNESCO uitgeroepen Jaar van de Slavernij (2004) en het Jaar van het Zeeuwse Slavernijverleden (1 juli 2004 – 1 juli 2005). Het onderwerp biedt het Zeeuws Archief een unieke kans om het archief van de Middelburgsche Commercie Compagnie, die zich vooral met slavenhandel bezighield, onder de aandacht van het grote publiek te brengen. De tentoonstelling zal onder de titel *Geboeid door het Zeeuwse slavernijverleden*, een beeld geven van de transatlantische driehoekshandel, waarvan de slavenhandel deel uitmaakte.

Wil het Zeeuws Archief een statement maken met deze tentoonstelling?

Het Zeeuws Archief wil laten zien wat het in huis heeft over actuele thema's, in dit geval de slavernij. Het Zeeuws Archief wil geen statement maken. De archiefstukken spreken voor zich. De archiefdienst vestigt hiermee wel de aandacht op een onderwerp dat lange tijd onderbelicht is gebleven. Slavernij is een onderdeel van onze geschiedenis en hoort, net zo goed als de Tweede Wereldoorlog, een volwaardige plaats in onze geschiedenisboeken te krijgen.

Het openluchtspel *Middelburgs Overgang* in 1574, uitgevoerd voor het stadhuis op 6 en 7 augustus 1924. ZA, Zel.III. P 03649

Nieuw in Zeeland in Beeld

Van Middelburg en Vlissingen zijn tussen 1890 tot aan 1940 honderden foto's in de vorm van prentbriefkaarten uitgegeven. Deze prentbriefkaarten zijn in mei toegevoegd aan *Zeeland in Beeld*, de digitale beeldbank van het Zeeuws Archief.

De prentbriefkaarten geven een indrukwekkend beeld van het vooroorlogse Middelburg en Vlissingen. Onder de kaarten bevinden zich ook tientallen foto's van de uitvoering van het openluchtspel *Middelburgs Overgang in 1574*. Dit mime-spel met koorzang werd tachtig jaar geleden, op 6 en 7 augustus 1924, opgevoerd voor het stadhuis in Middelburg. Het spel is geschreven door de letterkundige P.C. Boutens en herdenkt de overgave van Middelburg in februari 1574 aan Willem van Oranje. Maar liefst 338 Middelburgers speelden mee, begeleid door twee orkesten en enkele koren.

De beeldbank *Zeeland in Beeld* is te raadplegen via de website van het Zeeuws Archief (www.zeeuwsarchief.nl). Als u voortaan op te hoogte gehouden wilt worden van toevoegingen aan de beeldbank, dan kunt u zich aanmelden voor de mailinglist van *Zeeland in Beeld*. Stuur een e-mail aan zeelandinbeeld.reactie@zeeuwsarchief.nl en u wordt na elke toevoeging (circa twee maal per jaar) geïnformeerd.

Overlijdensakten 1941-1950 in de studiezaal

Sinds kort zijn in de studiezaal de overlijdensakten van alle (voormalige) Zeeuwse gemeenten over de periode 1941-1950 op microfiche in te zien. De tienjarige tafels, de indexen op de registers per gemeente, zijn ook aanwezig. Daarnaast worden de akten het komende jaar per gemeente toegevoegd aan Zeeuws Archief ISIS, de digitale genealogische databank van het Zeeuws Archief.

Overigens gelden voor de geboorte, huwelijks- en overlijdensregisters van de Burgerlijke Stand verschillende termijnen van openbaarheid. Zo zijn de geboorteregisters openbaar na 100 jaar, de huwelijksregisters na 75 jaar en de overlijdensregisters na 50 jaar.

De registers van de Burgerlijke Stand worden vanaf het begin (1811 en in Zeeuws-Vlaanderen vanaf 22 september 1796) in tweevoud opgemaakt. Het Zeeuws Archief beheert de exemplaren van de registers van de Burgerlijke Stand die afkomstig zijn van het Ministerie van Justitie. Deze registers worden in zogenaamde tienjarenblokken aan de archiefbewaarplaatsen in de provinciehoofdsteden overgedragen.

Adres en openingstijden

Zeeuws Archief, Hofplein 16, Postbus 70, 4330 AB Middelburg, Tel. (0118) 678800, Fax (0118) 628094.

E-mail info@zeeuwsarchief.nl Website www.zeeuwsarchief.nl

Openingstijden studiezaal: dinsdag t/m zaterdag van 9.00 tot 17.00 uur, expositieruimte: maandag t/m zaterdag van 9.00 tot 17.00 uur.

Attentie In juli en augustus zijn de studiezaal en de expositieruimte op zaterdag gesloten.

Abonnement Nieuwsbrief

Attentie Wilt u als nieuwe abonnee deze gratis Nieuwsbrief ontvangen, mail uw adresgegevens dan naar info@zeeuwsarchief.nl onder vermelding: abonnement Nieuwsbrief. U kunt zich via dit mailadres ook afmelden voor de Nieuwsbrief. Hebt u geen e-mail, dan kunt u een kaartje sturen naar het Zeeuws Archief met uw aan- of afmelding.